

Kuukauden viittoma:

Kuukauden viittoma on liris-keskus eli näkövammaisten uusi talo Itä-keskuksessa Helsingissä.

liris-viittoma viitotaan pyöräyttämällä etusormea nopeasti oikean silmän edessä. Mallina Maritta Oksanen Jyväskylästä, kuva: K.Pyykkö,

TUNTOSARVI 30.vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry.

Toimitus: päätoimittaja tiedottaja Katri Pyykkö, puh. (09) 54953521, tekstip. (09)54953526, faksi (09) 54953517, sähköp: tiedotus@kuurosokeat.fi

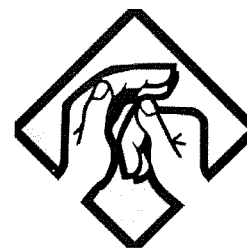
Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Anu Jääskeläinen, Tuula Hartikainen, Pekka Juusola, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht), Katri Pyykkö (päätoimittaja).

Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteenä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känselpröter ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 liris, Puh. (09) 5495 350, Tekstipuh. (09) 5495 3526, Faksi (09) 5495 3517,

Sähköp. kuurosokeat@kuurosokeat.fi, <http://www.kuurosokeat.fi>

Painopaikka: Cityoffset, Tampere

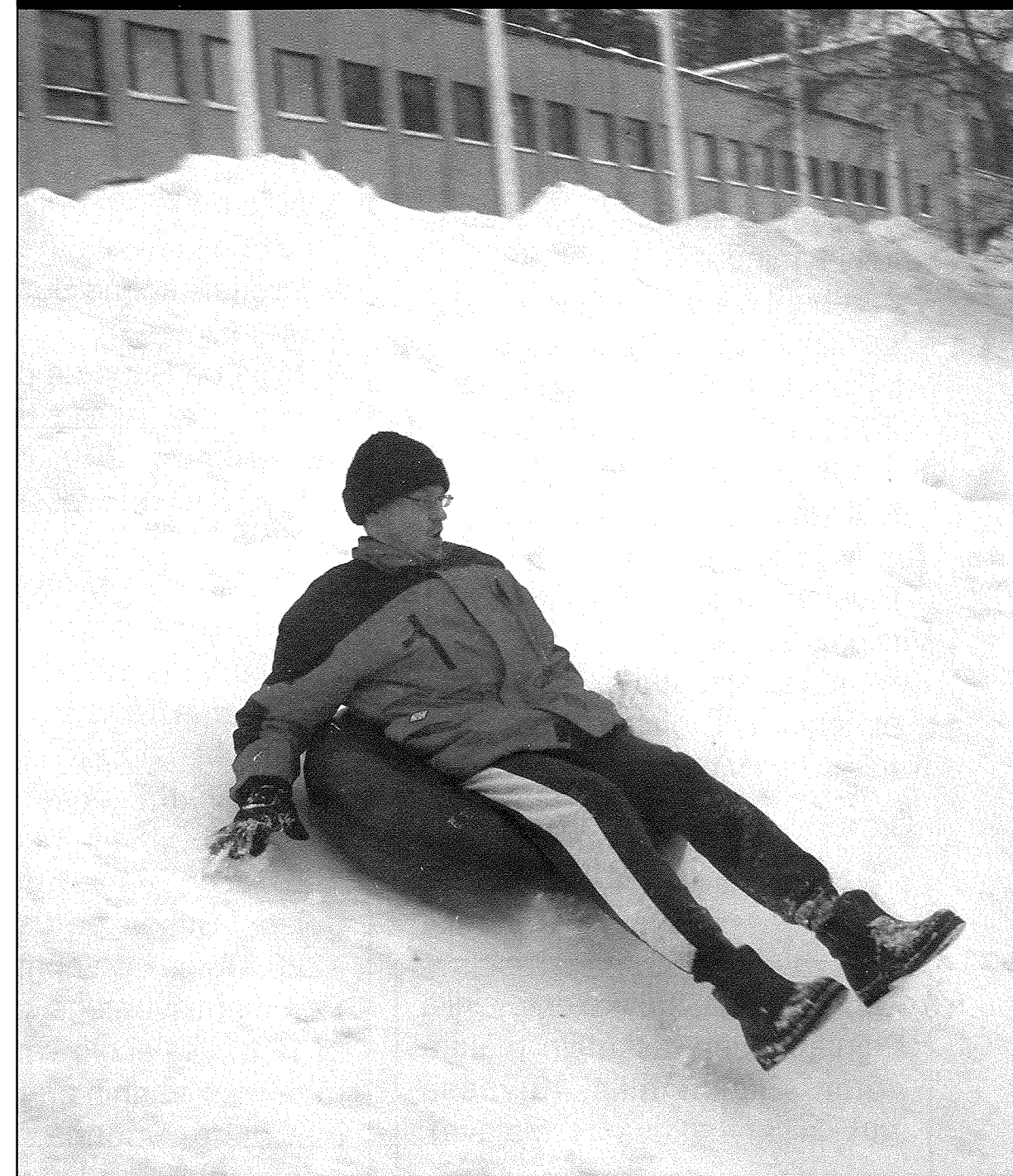

2 • 2004

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Helmikuu

Riitta Lahtisen lisensiaattityö

Veturi-hanke etsii ratkaisuja tulkkipulaan

Liikuntaleiri Pajulahdessa

Sisältö

Viisi kysymystä	2
Pääkirjoitus: Koskettelua kautta aikojen:K. Pyykkö	3
Lisensiaattitason tutkimus kuurosokeiden kommunikaatiosta hyväksytty: K.Pyykkö	4
Kokonaisvaltaisen sosiaalishaptisen palautejärjestelmän kehittyminen: R. Lahtinen	6
Veturi-hanke etsii ratkaisuja tulkipulaan: K.Pyykkö	8
J.L.Runebergin syntymästä 200 vuotta: R. Karisaari	11
Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus 2004	13
Talviliikuntaa jälleen Pajulahdessa: K. Pyykkö	14
Vitsipalsta.....	17
Kertomus hämäläisestä pojasta: nimimerkki Ojoisten Torppari..	19
Kuukauden viittoma:liris.....	20

Kannen kuva: Talviliikuntaleirillä Pajulahdessa laskettiin mäkeä auton sisäkumeilla. Kuvassa Jari Kalijärvi. (kuva: H. Majava)

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 17.3. Aineiston on oltava toimituksessa 5.3.

Viisi kysymystä

1. Mikä on lynx lynx?
2. Kuinka monta vuotta on kansallisorunoilijamme J.L. Runebergin syntymästä?
3. Mitä maita on entisen Jugoslavian alueella nykyään?
4. Luettele kolme Suomen vanhinta kaupunkia.
5. Mikä on Suomen pienin lintu?

Vastaukset:

1. Lynx lynx on ilveksen latinankielinen nimi.
2. Runebergin syntymästä on 200 vuotta. Runeberg vietti syntymäpäiväänsä 5. helmikuuta.
3. Slovenia, Kroatia, Bosnia-Herzegovina, Makedonia ja entinen Jugoslavian liittotasavalta, jossa ovat mukana Serbia ja Montenegro.
4. Turku on vanhin Suomen kaupungeista. Se on perustettu vuonna 1229. Toiseksi vanhin on Porvoo. Perustamisvuotena pidetään vuotta 1346. Se ei ole varma tieto. Kolmanneksi vanhin on Rauma. Se on perustettu vuonna 1442. Lisäksi esihistoriallisten kaupunkien raunioita on löydetty ainakin Kokemäeltä ja Hämeenlinnasta.
5. Suomen pienin lintu on hippiäinen. Se on 9 senttiä pitkä ja painaa 6 grammaa. ■

Koskettelua kautta aikojen

Tässä lehdessä on paljon asiaa **Riitta Lahtisen** lisensiaattityöstä eikä syyttä. Kuurosokeille ja kuulonäkövammaisille on tiedonsaanti kosketuksen kautta ollut aina äärimmäisen tärkeää. Viittomakieltä käytetään taktiilisti kädestä käteen. Eri perheissä on kehitelty omia kommunikaatiotapoja kautta aikojen. Esi-merkkinä vaikkapa kuurosokea mies, jolle talon emäntä antoi koskettaen merkit: hae vettä, hae puita.

Nyt on ensimmäistä kertaa tutkittu kommunikaatiojärjestelmää, joka perustuu kosketukseen. Riitta ei ole tutkinut pelkästään joidenkin ihmisten käytössä olevia tapoja kommunikoida kehon avulla. Hän on tutkinut kehokommunikaation ja sen järjestelmän syntyä, sen toimintaa ja sen kehittymistä pitkän ajan kuluessa. Hän on luomassa myös tapaa, jolla järjestelmää voidaan merkitä, ”kirjoittaa”.

Suomessa ei aikaisemmin ole tehty näin laajaa tutkimusta kuurosokeiden kommunikaatiosta. Lääketieteellisiä tutkimuksia on tehty niin

Suomessa kuin ulkomailla. Ruotsissa **Johanna Mesch** on tutkinut kuurosokeiden ”kyllä” ja ”ei” –palautteita ja keskustelun vuoronvaihtoa taktiillisessa viittomakielessä.

Riitan tutkimus ”leviää koko keholle”. Tutkimuksen merkitys tulee olemaan suuri jo siksikin, että Riitta tekee sen englanniksi. Riitta luo tutkimuksessaan uusia käsitteitä. Niille pitäisi saada suomenkieliset ja viittomakieliset vastineet. Riitta on tätkin työtä jo aloitellut, mutta se on kesken. Mutta niin on tutkimuskin – hän työstää tutkimuksestaan väitöskirjan. Toivottavasti häntä tuetaan tässä työssään.

Varmasti kaikki yhtyvät onnitteluihin ja toivovat Riitalle hyvää jatkoa tutkimustyössään. Hän on lisensiaattityönsä tarkastajienkin mielestä luomassa jotain uutta, tekemässä teollista vallankumousta. Ja mikä mukavinta, tutkimuskohteena on kuurosokeiden kommunikaatio.

Katri Pyykkö
tiedottaja / päätoimittaja ■

Lisensiaattitason tutkimus kuurosokeiden kommunikaatiosta hyväksytty

Katri Pyykkö

Kasvatustieteiden maisteri **Riitta Lahtisen** lisensiaattityö "Kokonaisvaltaisen sosiaalis-haptisen palauttejärjestelmän kehittyminen" hyväksyttiin 5.2. Helsingin yliopiston erityispedagogiikan laitoksella. Tutkimus on case study "kyllä" ja "ei" -palautesignaalien yleistymisestä ja niiden toistuvasta käytöstä perheessä, jossa toisella jäsenellä on etenevä kuulonäkövamma. Työn tarkastajina olivat professori **Heikki Hämäläinen** Turun yliopiston psykologian laitokselta ja professori **Jan-Ola Östman** Helsingin yliopiston pohjoismaisten kielten laitokselta. Tilaisuutta veti työn ohjaaja professori **Jarkko Hautamäki** Helsingin yliopiston erityispedagogiikan laitokselta.

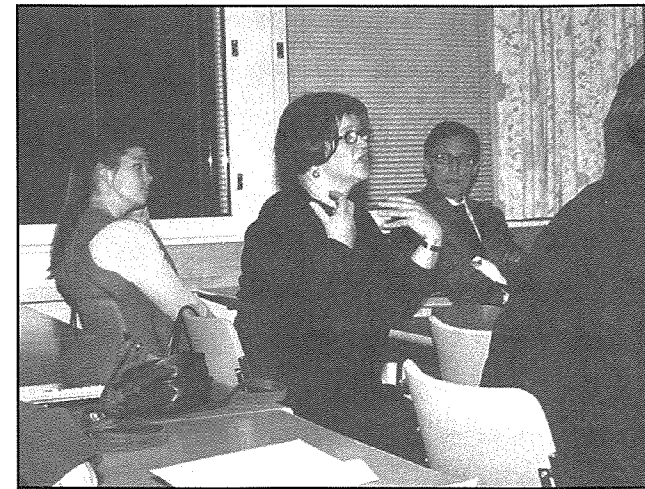
Lahtinen keräsi aineistoa tutkimustaan varten 12 vuotta ja analysoi aineistoa ja kirjoitti tutkimustaan 2 vuotta. Tutkimuksen tuloksena syntyi sosiaalis-haptinen palautejärjestelmä, joka tukee perheen kommunikaatiota. Östman nimitti järjestelmää peräti kieleksi. Järjestelmä tuo kuulonäkövammaiselle tilanteessa

muuten saavuttamattomissa olevaa tietoa. Järjestelmän avulla saa tietoa asiayhteyksistä ja vastavuoroisuus henkilöiden välille paranee. Koko kehoa käytetään kokonaisvaltaisesti joko puheen tai viittomisen tukena tai itsenäisenä kommunikation osana erilaisissa tilanteissa. Sallituimmat kontaktin alueet ovat kädet, käsivarsi, hartiat, yläselkä, mutta viestejä voi antaa myös esimerkiksi jalkoihin ja jaloilla.

Tarkastustilaisuus

Riitta Lahtisen lisensiaattityön tarkastustilaisuus oli hauska ja lämminhenkinen. Paikalle oli kertynyt pieni luentosalillinen ihmisiä. Kuuntelemaan tulleet tutkijatoverit seisahtuivat ovelle hämmästyneinä. Yleensä tilaisuuksissa on vain muutama ihminen: tutkimuksen tekijä, ohjaaja, 2 tarkastajaa ja muutama tutkijatoveri. Nyt paikalla oli väkeä kuurosokeista eri yhdistysten edustajiin.

Tilaisuus oli mielenkiintoinen. Aluksi Riitta Lahtinen esitteli työnsä. Yksi

Pirkko Pölönen piti kertoi lopuksi vielä ryhmästä, jota Riitta on tutkinut. Toiminnanjohtaja Kai Leinonen kukitti Riitan. (kuvat: KP)

mielenkiintoisimmista asioista oli, että parisuhteen kehitys pienensi palautteissa käytettyjä liikkeitä. Tätä samaa jokainen voi miettiä kohdallaan. Tutumman ihmisen päästää mieluummin luokseen kuin oudomman. Tuttu koskettaa eri tavalla kuin vieraampi ihminen. Tutun antaa itse koskettaa eri tavalla kuin oudon.

Riitta Lahtinen on kerännyt aineistoa 12 vuotta. Lisensiaattityössään hän on analysoinut vasta "kyllä" ja "ei" -palautteet. Niiden valintaa hän perusteli tarkastajille määrällisesti: niitä käytetään eniten, niiden teos- sa on eniten vaihtoehtoja. Esimerkiksi kahvi perustuu viittomaan, mutta "kyllä" ja "ei" -palautteilla oli variaatioita vaikka kuinka paljon.

Tarkastajat olivat hyvin tiukkoja, mutta toisaalta he kehuivat koko ajan sisällöllisiä tuloksia. He pitivät

työtä yhteiskunnallisesti tärkeänä. Molemmat tarkastajat arvioivat, että Riitta Lahtinen on tieteellisesti jonkun suuren, uuden jäljissä – tieteellinen vallankumouskin mainittiin. Suuntautuuko se kielitieteeseen, aivotutkimukseen vai erityispedagogiikkaan, jää tarkastajien mukaan Riitan päätettäväksi.

Välillä kommentointi oli hyvin rankkaa, mutta se keskittyi tapaan tuoda asiat esiin kuten taulukoiden esittämiseen ja niiden sisältöjen avaamiseen. Lopussa Heikki Hämäläinen muistutti, että tarkastajat olivat äärimmäisen tiukkoja, koska Lahtisen lisensiaattityön korottamista väitöskirjaksi harkitaan. Jos hän tekee kommentoinnin edellyttämät muutokset, hän voi esittää työtään väitöskirjaksi. Se on harvinaista. Se tarkoittaa, että Lahtisen lisensiaattityötä ei tässä vaiheessa julkaista. ■

Kokonaisvaltaisen sosiaalis-haptisen palautejärjestelmän kehittyminen

Riitta Lahtinen

Olen nyt saanut pitkän työrupeamani välivaiheeseen. Licensiaattityöni hyväksyttiin 5. helmikuuta. Kun aikoinaan aloin tehdä päiväkirjamerkintöjä Russin ja minun keskinäisestä kommunikaatiosta, en vielä tiennyt, mihin se johtaa.

Tutkimukseni nimi on ”**Kokonaisvaltaisen sosiaalis-haptisen palautejärjestelmän kehittyminen**”. Se käsittelee erilaisten kosketukseen perustuvien ”kyllä” ja ”ei” -palautesignaalien yleistymistä ja toistuvaa käyttöä perheessä, jossa toisella on etenevä kuulonäkövamma. Tutkin, miten koko kehoa – päästä varpaisiin – käytetään hyväksi sillä hetkellä, kun palaute tehdään ja vastaanotetaan.

Tutkimukseni päätulos on sosiaalis-haptinen palautejärjestelmä, joka tukee perheen kommunikaatiota. Järjestelmä tuo muuten saavuttamattomissa olevaa tietoa kuurosokean / kuulonäkövammaisen tietoisuuteen. Se antaa lisätietoa tilan-

teissa asiayhteyksistä. Se luo vastavuoroisuutta keskustelijoiden välille, ja näin kuurosokeutuva henkilö on tasavertaisemmassa asemassa keskustelussa kuin ilman tätä lisätietoa.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Siinä kuvataan itsehavainnoinnin avulla, miten yhden perheen, yhden pariskunnan palautteiden antaminen ja vastaanottaminen kehittyi pitkän ajan kuluessa. Se on kuvaus pariskunnan välisen kommunikaation muutoksista. Tutkimusmateriaali on päiväkirjamerkintöjä, videoita ja kirjoitettuja artikkeleita 12 vuoden ajalta. Tulosten analysointiin ja työn kirjoittamiseen meni lisäksi 2 vuotta.

Pääinformantteja olimme siis Russ ja minä, toinen kuulonäkövammaisen, toinen kuuleva ja näkevä. Minulla oli lisäksi 7 kuurosokeaa informanttia, joilta sain myös tietoa ja kokemuksia tutkimusaiheeseeni liittyen.

Haptiikka tutkimuksen perustana

Kirjasin kaikki havainnot ja kokemukset. Tutkimuksessa käsittelin näitä tietoja haptiikan käsitteiden avulla. Haptiikka tarkoittaa yhtäaikaista kosketuksen, liikkeen ja tilan havainnointia. Sisälsin kirjauksiin ne kehon alueet, joille palautteita tehtiin: kämmen, hartia, selkä, jalka, reisi jne. Sisällytin niihin liikkeen suunnan, kosketuksen laadun, liikkeen määrän, ympäristön vaikutuksen tilanteeseen (valaistus, häly) sekä käytetyt kommunikaatiokanavat eli kuulon ja näön kautta saatavissa oleva informaation.

Jäsensin tutkimuksessa tehdyt löydökset ja niistä tehdyt johtopäätökset. Analysoin löydöksiä siitä näkökulmasta, miten kosketus, liikkeet ja keholäheisyys tiedostetaan ja tun-

nistetaan erilaisissa ympäristöissä. Tästä analyysistä kehittyi tutkimuksen peruspilari, sosiaali-haptiset elementit. Palautteiden ”kyllä” ja ”ei” analysointi paljasti 22 kehitystasoa, jotka ovat osoitus kehon ja aistin sopeutumisesta ja palautteiden tai ylipäättään kehon kautta annettavan / saatavan tiedon vastaanottamisen kehityksestä perheessä pitkän ajan kuluessa.

Työni tutkimustulos on kehoa ja kosketusta hyväkseen käyttävä moniaistillinen palautejärjestelmä eli sosiaalis-haptinen palautejärjestelmä. Sanalla sosiaalis-painotan sitä, että kyseessä on kuurosokea tai kuulonäkövammaisen ihminen vuorovaikutuksessa kenenkä tahansa toisen kanssa. Kuurosokealle vuorovaikutustilanne ei ole itsestäänselvyys.

Tutkimustuloksena syntyi myös perusesitys palautteiden notaatio- eli merkitsemisjärjestelmästä. Tällä nuolisymbolijärjestelmällä voidaan kuvata informanttien (tai kolmannen henkilön) väliset liikkeet seitsemänä eri suuntana.

Licensiaattityöni on tehty englanniksi. Tässä kirjoituksessa on käytetty jo monia käsitteitä, mutta suomenkielisten ja viittomakielisten käsitteiden luominen on kesken. Työstä on tekeillä väitöskirja. ■

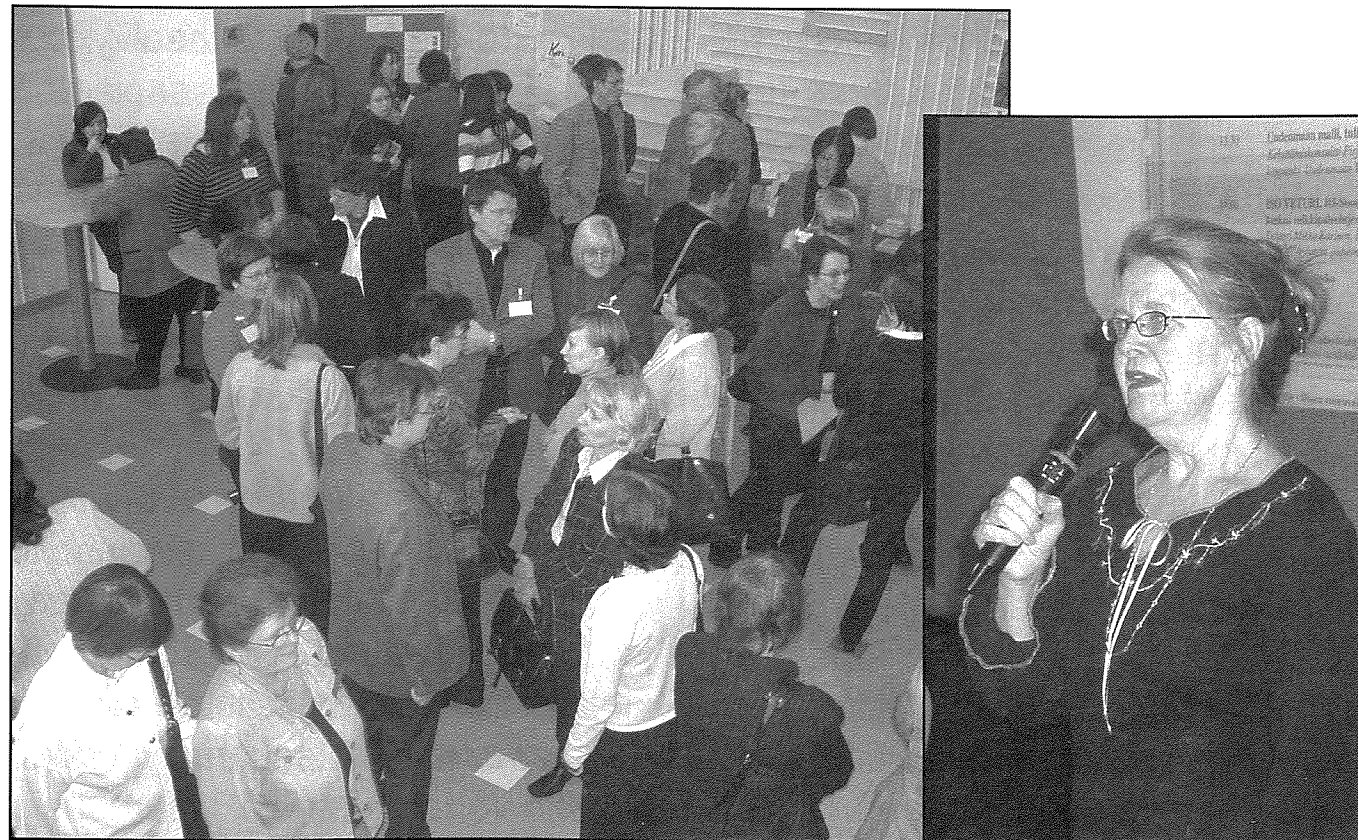
Veturi-hanke etsii alueellisia ratkaisuja tulkkipulaan

Katri Pyykkö

Stakesin aloitteesta lähdettiin vuonna 2001 kehittämään ratkaisuja tulkkipalvelun ongelmiin Veturi-hankkeessa. Silloin oli ilmestynyt selvitys viittomakielisten ja kuulovammaisten sekä puhevammaisten tulkkitarpeesta. Ratkaisuja etsitään alueellisesti nyt verkostoyhteistyön avulla.

Veturi-yhteistyö kattaa tällä hetkellä melkein koko Suomen. Mukana yhteistyössä ovat kaikki osapuolet, joita tulkkipalvelun kehittäminen kiinnostaa. Ryhmissä on edustajia tulkikeskuksista ja muilta tulkkipalveluja tarjoavilta tahoilta, järjestöistä, kunnista, koulutuksen järjestäjien

Kuva alla: Veturi-seminaarin osallistui Suomen Kuurosokeat ry:n aluesihteerit. Paikalla oli myös monia kuurosokeita sekä yhdistyksen entisiä aluesihtereitä. Viereisessä kuvassa Stakesin johtaja Vappu Taipale avaa seminaarin.

Seminaarissa oli monia kuurosokeita osallistujia. Kuvassa Hilikka Hyötylä ja kauempana Merja Rouhiainen.

taholta ja tulkkien ammattijärjestöstä. Uusimpana yhteistyökumppanina on alueelliset sosiaalialan osamiskeskukset. Suomen Kuurosokeat ry:n aluesihteerit ovat mukana ryhmissä. Esimerkiksi

- Vaasan Veturi-ryhmän puheenjohtaja on **Inga Lassfolk-Herler**. **Terhi Pikkujämsä** on hankkeen valtakunnallisessa asiantuntijaryhmässä. Valkeassa talossa oli Veturi-seminari, joka kiinnosti myös kuurosokeita. Mukana seminaarin yleisön joukossa olivat ainakin **Maritta Oksanen**, **Hilikka Hyötylä**, **Merja Rouhiainen** ja **Riitta Ruissalo**, joka on Pirkanmaan Veturi-ryhmän jäsen.

○ Ongelmat ja ratkaisut erilaisia

Nyt Veturi eli Verkostoituvat tulkkipalvelut –hankkeen ensimmäinen vaihe on päättynyt. Työ kuitenkin jatkuu alueellisissa ryhmissä. Veturi-ryhmiin tulee jatkuvasti uusia jäseniä. Seminaariyleisön joukossa tiivattiin vaunuja veturin perään eli todellisia ratkaisuja ongelmiin niin, että palvelun tarjoajat ja käyttäjät hyötyvät niistä. Niitä on kehitteillä.

Ongelmat ovat hiukan erilaisia eri puolilla maata. Ratkaisumallitkin poikkeavat toisistaan. Uudenmaan Veturi-ryhmä on päättänyt kehittämään hankintarenkaan. Rengas kilpailuttaa palvelun. Kunta arvioi palvelun tarpeen ja ostaa sen renkaalta. Kunnan oma maksuliikenne vähenee ja tulkit voivat olla varmoja palkastaan. Mukaan Uudenmaan hankintarenkaaseen on tulossa Helsinki, Espoo ja Vantaa sekä Porvoo ja Kauniainen. Muiden Uudenmaan alueen kuntien kanssa neuvotellaan asiasta. Kiinnostusta osallistua hankintarenkaaseen on olemassa.

Sana kilpailuttaminen herätti keskustelua. Kuntien taloudellinen tilanne on vaikea. Muiden alueiden edustajilta kysyttiin, aiotaanko heidän alueellaan kilpailuttaa palvelua. Tulkeista on tällä hetkellä pula. Kun on pula, on vaikea kilpailuttaa. Tulevaisuudessa tilanne voi olla toinen.

Vaasan alueella ongelmaksi nousee rannikon alueen kaksikielisyys. Inga Lassfolk-Herler sanoikin hauskaasti esityksessään, että kun ruotsinkieliseltä alueelta joku lähtee opiskelemaan tulkiksi, kaikki ovat huolissaan, että hän menee naimisiin ja jää sille tielleen.

Kuvapuhelin puhuttaa

Syrjäseutujen ongelma ovat pitkät matkat. Niihin ratkaisuksi nähdään etätulkkaus kuvapuhelimen avulla. Seminaarissa olikin Kuurojen Liiton Etu-projektin esitys kuvapuhelimen käytöstä. Etu-projekti palvelee valtakunnallisesti etätulkkauskeskukseksi. Joensuussa on kuvapuhelimet olleet käytössä jo pitempään. Sieltä kokemukset kertovat, että itse asiassa kuvapuhelin aktivoi viittomakielisiä ja näin ollen lisää tulkkipalvelun tarvetta. Kuvapuhelimen myötä asiakkaan tulkkituntien tarve kasvaa.

Sen uskoo, sillä **Kaisa Peltokangas** kertoi kuvapuhelimen välityksellä Alajärveltä, miten hän käyttää kuvapuhelinta omien asioiden hoitoon. Esimerkiksi pankkiasiat hoituvat etätulkkauksen avulla kätevästi. Aikaa kuluu myös keskusteluun viittomakielisten ystävien kanssa. Kaisa soittaa myös kuuleville ystävilleen ja sukulaisil-

leen Etu-projektin etätulkkauskeskuksen kautta.

Kuvapuhelin herätti keskustelua myös tulkkien työoloista. Pieneltä kuvaruudulta on raskasta tulkata pitkiä aikoja. Joensuulaiset suosittelivatkin suurta kuvaruutua. Suomen Kuurosokeat ry:ssähän on ollut myös oma kuvapuhelin-projekti, jossa etsittiin teknisiä ratkaisuja kuulovammaisten kuvapuhelimen käyttöön.

Tulkin käyttöä opittava

Ongelmaksi nousi myös asiakkaiden tietämättömyys tulkkipalvelusta ja taitamattomuus tulkin käytössä. Ongelma on niin puhetulkkauksen kuin viittomakielisten ja kuulovammaisten tulkkauksen puolella. Suomen Kuurosokeat ry:ssä tilannetta on yritetty parantaa jo vuonna 1998. Silloin julkaistiin ensimmäinen Tulkin käyttäjän opas. Nyt oma projekti pohtii ongelmaa, kouluttaa ja on uudistamassa oppaan. Kuulonhuoltoliitossa on alkamassa samantapainen projekti.

Kaiken kaikkiaan Veturi-ryhmillä on omilla alueillaan paljon työtä vielä tehtävänä. Suuri osa ryhmistä on jo päättänyt jatkaa toimintaansa. Kaikki mukana olevat tahot pitävät työtä tärkeänä. ■

J.L.Runebergin syntymästä 200 vuotta

Raili Karisaari

Johan Ludvig Runeberg syntyi helmikuun alussa vuonna 1804 Pietarsaassa. Hän oli merikapteeni Lorenz Runebergin ja hänen vaimonsa Annan esikoinen. Tarkasti ei tiedetä, syntyikö poika 5. vai 7. helmikuuta, mutta Runeberg itse vietti syntymäpäiväänsä 5. helmikuuta.

Koulunsa Johan Ludvig aloitti 6-vuotiaana yksityiskoulussa Pietarsaassa. Hän jatkoi koulua myöhemmin Oulussa ja Vaasassa. Ylioppilastutkinnon Runeberg suoritti vuonna 1822. Tämän jälkeen hän ryhtyi opiskelemaan Turun akatemiassa mm. latinaa, kreikkaa ja filosofiaa.

Opiskelijan elämä oli 1800-luvulla köyhää. Kun Runebergin isä sairastui. Hän ei voinut enää rahoittaa poikansa opiskelua. Runeberg ryhtyi kotiopettajaksi Saarijärvelle.

Parin vuoden oleskelu Saarijärvellä oli Runebergin kirjailijanuralle ratkaisevan tärkeää aikaa. Se vaikutti suuresti hänen käsitykseensä Suomen kansasta ja suomalaisesta

luonnosta. Ruotsinkielinen Runeberg ei aluksi ymmärtänyt rahvaan puhetta eikä tuntenut kansan oloja. Metsästysretkillään hän kuitenkin vieraili savupirteissä. Hän oppi kieltä, ja tutustui talonpoikien kovaan elämään.

Runeberg kirjoitti runoja jo Saarijärven vuosina. Esikoisrunokokoelma ilmestyi 1830. Tuolloin hän oli jo tavannut vaimonsa, kirjallisesti lahjakkaan Fredrika Tengströmin.

Pariskunta asui aluksi Helsingissä, jossa Runeberg työskenteli lyseon ja yliopiston opettajana ja tutkijana. Vuonna 1837 perhe muutti Porvooseen. Sieltä Runeberg sai viran kymnaasin lehtorina. Porvoossa Runeberg asuikin kuolemaansa eli vuoteen 1877 saakka.

Runebergin tuotanto

Runeberg on kirjoittanut myös näytelmiä ja kertomuksia. Ennen kaikkea Runeberg oli kuitenkin runoili-

ja. Runojen aiheita ovat useimmiten rakkaus ja Suomen luonnon kauneus. Runebergin esikoisteokseen sisältyy suomalaisen kirjallisuuden ensimmäinen merkittävä kuvaus korvenraivaajasta. Se on runo Saarijärven Paavo. Runeberg kuvasi Paavon hiljaisena, sitkeänä sankarina, joka epäitsekäästi auttoi katovuodesta kärsinyttä naapuriaan.

Hirvenhiihtäjissä on kuvattu suomalaista savupirttiä ihmisineen. Teoksen alkuteemana on kartanonherran hirvenmetsästys. Se kuitenkin väistyy rakkausaiheen tieltä. Lopputuloksena on "kukkean Hennan" kihlaus.

Runebergin kuuluisin teos on 2-osainen sankariballadien kokoelma Vänrikki Stoolin tarinat. Osat ilmes-tyivät vuosina 1848 ja 1860. Teosta pidetään Runebergin kansallismielisimpänä.

Vänrikki Stoolin tarinoissa kuvataan Suomen sodan (1808 - 09) sotilaita, heidän urotekojaan, lujaa taistelutahtoaan ja perääntymisen häpeää. Kokoelmaan kuuluu isänmaata ylistävä runo Maamme, josta tuli myöhemmin Suomen kansallislaulu.

Toinen tuttu kansallistunteen nostattaja on Vänrikki Stoolin tarinoissa Porilaisten marssi.

Kansallissankari

Johan Ludvig Runeberg oli jo elässään juhlittu kansallissankari. Hänen runojaan esitettiin ja käännettiin innokkaasti myös muille eurooppalaisille kielille. Hän sai myös huomattavia kunnianosoituksia. Vuodesta 1839 hän nautti Venäjän tsaarin myöntämää elinikäistä eläkettä.

Vielä Runebergin kuolemankin jälkeen hänen ihailunsa jatkui. Helsingissä Esplanadin puistossa on Runebergin patsas. Runebergin kotitalo Porvoossa on ollut museona vuodesta 1882 lähtien. Pari vuotta sitten aloitettiin talon peruskorjaus. Talo entisöidään mahdollisimman lähelle Runebergin ajan oloja. Talo avattiin jälleen yleisölle Runebergin 200-vuotisjuhlan kunniaksi.

50-vuotispäivästään lähtien Runebergia on juhlittu virallisesti vuosittain. Porvoossa jaetaan Runeberg-kirjallisuuspalkinto. Tänä vuonna sen sai kirjailija Rakel Liehu romaanistaan Helene. Palkintosumma on 10 000 euroa.

Katuja on nimetty Runebergin mukaan mm. Helsingissä, Porvoossa, Tampereella, Vaasassa, Pietarsaareissa ja Kotkassa.

Lähde: www.yle.fi ■

Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus 2004

Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus valittiin uusien sääntöjen mukaan. Se tarkoittaa, että mukana on vain kaksi asiantuntijajäsentä. Muuten hallituksen kokoonpano on sama eli 7 kuurosokeaa jäsentä, joista yksi on jäsenten valitsema puheenjohtajaksi.

Syyskokous valitsi puheenjohtajaksi yksimielisesti **Ulla Kungaksen**. Hallitus valitsi vuoden 2004 ensimmäisessä kokouksessa varapuheenjohtajaksi **Seppo Jurvasen**. Vanhoina jäseninä hallituksessa jatkavat **Raimo Korpela**, **Tuula Hartikainen** ja **Merja Vähämaa**. Erovuoroisista jatkoivat Seppo ja **Seija Troyano**. Täysin uutena jäsenenä hallitukseen tuli **Kauko Ronkainen**. Asiantuntijajäsenenä jatkoi **Terhi Heikkilä**. Toinen asiantuntijajäsenistä on vanha tuttu **Pauli Keland**. ■

Kuvassa eturivissä vasemmalta Ulla, Terhi ja Seija. Takarivissä vasemmalta Merja, Seppo, Tuula, Pauli, Raimo ja Kauko. (kuva: R. Karisaari)

Talviliikuntaa jälleen Pajulahdessa

Teksti Katri Pyykkö, kuvat Heikki Majava

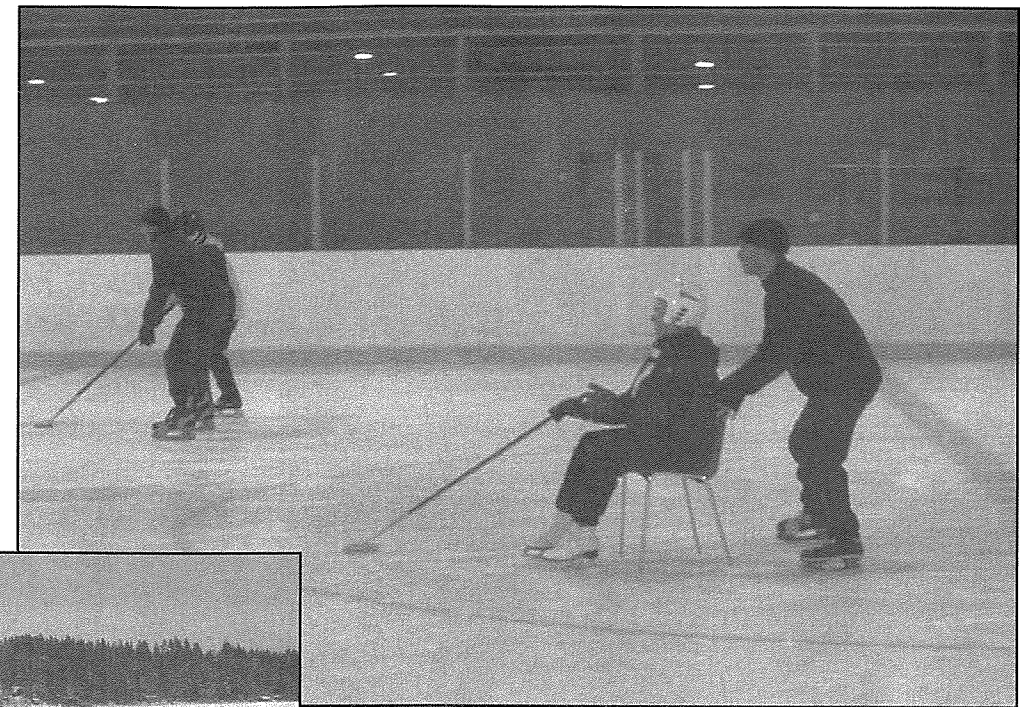
Talviliikuntaleiri on järjestetty perinteisesti Pajulahden urheiluopistolla Nastolassa. Tänä vuonna mukana oli kaikkiaan 9 leiriläistä. He olivat **Suoma Isometsä** ja **Olavi Eira**, **Martti Avila**, **Lauri Mäkinen**, **Väinö** ja **Kaisa Romppanen**, **Kauko Ronkainen**, **Anita Palo** ja **Jari Kallijärvi**. Leiriä veti NKL:n puolesta **Jaakko Tiittanen** ja oman yhdistyksen puolesta **Heikki Majava**.

Pajulahdessa liikunnanohjaajaopiskelijat ovat toimineet henkilökohtaisina ohjaajina. Näin oli tänäkin vuonna. Mukana oli 11 ohjaajaopiskelijaa. Tyttöjä heistä oli 3 ja poikia 8. Opiskelijat tukivat ja neuvoivat kädestä käteen, miten liikkeitä tehdään. He toimivat myös oppaina.

Martti Avilan mielestä ohjaajaopiskelijoiden käyttö on hyvä asia, kun

Kuva vieressä: Pajulahdessa luitella voi istualtaankin. Pelata voi vaikka ringetteä. Kuva alla: Jääkarusellissa oli hauska pyöriä, kun muut antoivat vauhtia.

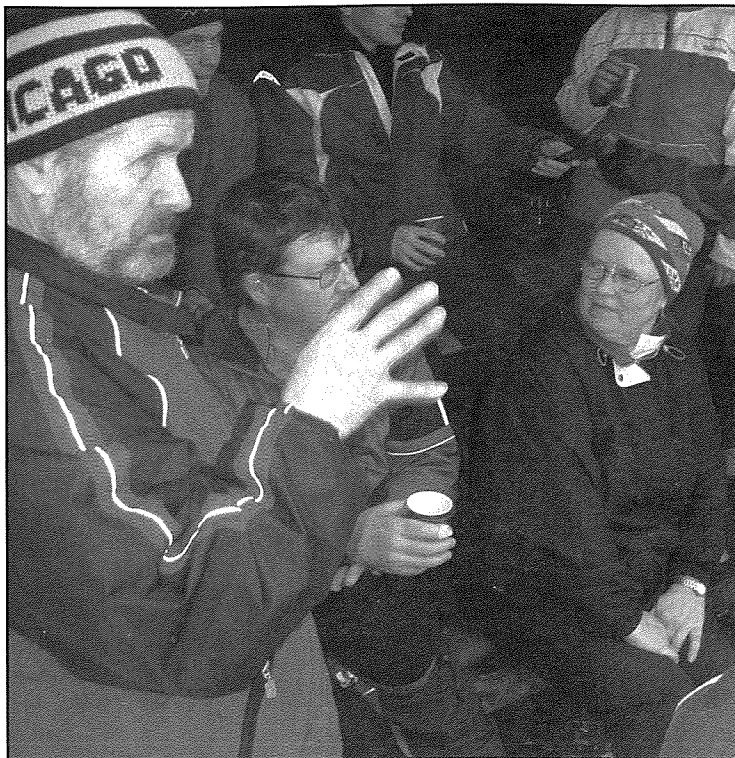
liikunnanohjaajat saavat jo opiskeluaikana tuntumaa kuurosokeisiin. Näin opiskelijat osaavat toimia kuurosokeiden kanssa sitten, kun he pääsevät työelämään.

Ennen leiriä opiskelijoille annettiin myös koulutusta. He opiskelivat kuurosokeustietoutta ja opastamista. Lisäksi he saivat viittomakielen alkeiden opetusta, joten he osasivat kommunikoida kuurosokeiden kanssa ja jopa vähän viittoakin. Saunassa käytettiin tikkukirjainten kirjoitusta käteen, kertoo Martti ja jatkaa, että

taidot ovat tietysti alkuvaiheessa. Koulutus oli pikaista, mutta parempi kuitenkin kuin ei mitään. Ohjaajaopiskelijat tavattiin aina aulassa, ja siitä he opastivat eteenpäin. Jokainen sai aina oman ohjaajan, kun halusi.

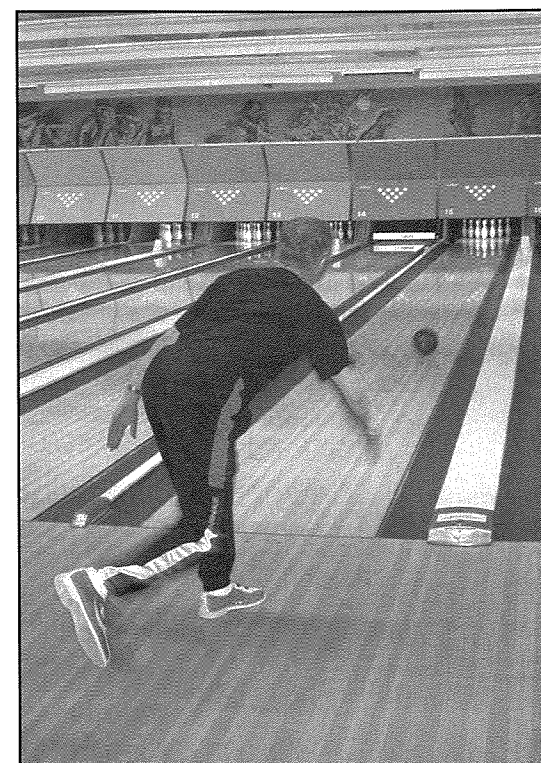
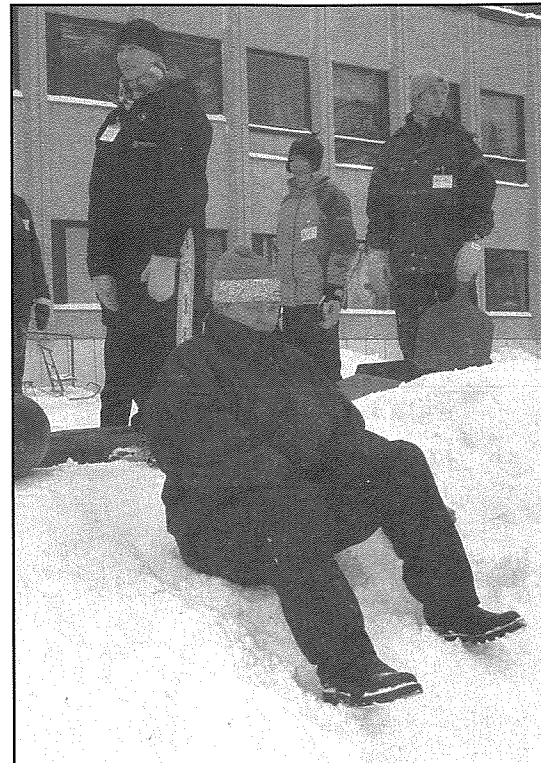
Tänä vuonna leirillä oli hiihtoa, lumikenkäkävelyä, luistelua, kuntosaliharjoittelua, keilausta, vesijumpaa, telinevoimistelua renkailla ja puolapuilla sekä rentoutusharjoituksia. Uudetkin kokeilijat saivat keiläkärpäsen. Väinö ja Kaisa kiinnostuivat keilailun harrastamisesta, kertoo Martti tyytyväisenä. Häinkin on harrastanut keilaamista jo pitkään.

Martti oli kolmatta kertaa leirillä. Hänen mielestään liikuntaleiri on

Viereinen kuva: Laavulla juotiin kahvit ja syötiin makkaraa. Kuvassa Väinö, Kauko ja Kaisa. Kuvat alla: Anita miettii: laskenko vai enkö laske.

Alin kuva: Martti keilaa.

parhaita leirejä, mitä kuurosokeiden yhdistys järjestää. Martti sanoo: "Suosittelen, että muutkin lähtisivät reilusti mukaan. Toivoimme tänä vuonna, että on paljon eri liikunta-vaihtoehtoja, ja niitä oli. Leirillä ei tarvitse osallistua kaikkeen, jos ei halua. Laavullekin pystyi menemään joko suksilla tai lumikengillä. Luis-telemaankaan ei ole pakko mennä, voi mennä vaihtoehtoisesti pyöräilemään tai sauvakävelylle. Vaihtoehtoja on paljon."

Martin mielestä liikunta on tärkeää joka päivä, koska kuntoa ei voi säilöä. "Jos haluaa omasta kunnostaan pitää huolta, on pakko harrastaa. Muuten lihakset rapistuu, mieliala on heikko ja masentuu. Kun liikkuu ahkerasti niin jaksaa paremmin töissä ja muualla." ■

Vitsipalsta

Pariskunta oli ostamassa huvilaa.
- Huvila on kaiken lisäksi kivenheiton päässä rautatieasemalta, kiinteistövälittäjä kehuskeli.
- Se ei kiinnosta minua, nainen totesi jäätävästi. Minulla ei ole tapana heitellä kivillä junia.

5-vuotias Matti tiesi olevansa härkä horoskoopissa. Kun naapurin Maija sanoi myös olevansa härkä, intti Matti tietäväisenä:
- Ei naishärkiä ole. Sä olet lehmä!

Mitä lasimestari tekee, jos ruudut ovat loppuneet? - Lyö ristiä, pataa tai herttaa.

● **M**iksi leipuri ei päässyt leipomoon töihin? - Häneltä meni jauhot suuhun.

Mikä on maailman ohuin kirja?
- Saharan vesileikit.

Rouva sanoi apulaiselleen:
- Mieheni oli aamulla erittäin hyvällä tuulella. Hän vihelteli lähtiessään töihin!
- Minun vikani, rouva. Panin linnunsiemeniä puuroon.

Milloin useimmat laihdutuskuurit aloitetaan? - Huomenna.

Majakanvartija sanoi:
- Sain potkut.
- Miksi?, häneltä kysyttiin
- Sammutin aina valot ennen kuin menin nukkumaan.

Mikä oli kivikauden raskain työ?
- Sanomalehden jakaminen.

Mitä jääkarhu sanoi toiselle jääkarhulle, kun ne tapasivat Saharan autionaassa? - Onpas hyvin hiekoitettu.

Mistä tietää nukkuneensa kuin tukki? - Kun herää nuotiosta.

Mikä nimi on ensimmäisenä almanakassa? -No, Alma tietysti. (sanassa ALMAanakka).

Eläintarhassa:
- Jukka, älä mene niin lähelle jääkarhuja, olet jo muutenkin vilustunut!

Lähetä vitsi lehden toimitukseen: vitsin on oltava lyhyt ja ytimekäs

Lähde:
www.phnet.fi/public/www-vitsit/ ■

Kertomus hämäläisestä pojasta

Nimimerkki Ojoisten torppari

Eräänä päivänä olimme kuurosokeiden kerhossa. Keskustelimme yhdistyksen tavoiteohjelmasta. Kahvitauon aikana seurailin erästä poikaa salaa. Hän viittoi muiden kanssa aktiivisesti ja rauhallisesti ja vaihtoi kuulumisia. Hän oli tosi positiivinen työntekijä.

Mieleeni muistui kuva, ja kyyneltippa tuli silmääni. Muistin, miten poika pärjäsi vaikean lapsuuden ja nuoruuden opiskelun aikana. Muurien ylittäminen oli vaikeaa, mutta hyvä itsetunto auttoi häntä ponnistelemaan.

Suloinen vauva

En unohda ensitapaamistamme koskaan. Se tulee aina mieleeni, kun tapaam hänet. Olin lomalla Nikkarilan talouskoulusta. Pojan äiti tuli meille yhdessä 1-vuotiaan esikoistyttärensä kanssa. Tyttö oli kaunis, suloinen, sinisilmäinen, vaalea. Hän valloitti meidät naurullaan ja hymyllään. Äiti halusi näyttää minulle poi-

kavauvan. Tyttö seuraili suojelevasti pikkuveljeä. Pojalla oli ruskeat silmät ja musta tukka. Hänen hymynsä murskasi sydämemme, niin valloittava se oli. Poika oli kiltti ja rauhallinen poikavauva. Tyttö kosketti äitiään kädellään ja viittoi hänelle. Varmaankin lapset ymmärsivät jo äitinsä kuurouden. Äiti viittoi lapsilleen selvästi kuvaillen.

Lapset kasvoivat kuurojen yhteisöön

Tyttö oli isän silmäterä, poika äidin lellikki. Perheessä taloustilanne oli tiukka ja isällä oli vaikea sairaus. Silti lapset kasvoivat tavallisessa ja turvallisessa perheessä. Tasapainoisen lapsuuden takasivat myös rauhallinen ympäristö ja hyvä henki naapuruston lasten kesken.

Lapset pärjäsivät hyvin koulussa. He saivat paljon kavereita. He olivat isän ja äidin mukana kuurojen toiminnassa aktiivisesti. Hyvin he tulivat toimeen. Joskus lapset joutuivat

tulkkamaan, jos tarvittiin. Ihmeen hyvin lapset pystyivät tulkkamaan ammattimaisesti.

Vaativan ja vastuullisen työni takia en tavannut tyttöä ja poikaa kuin vasta silloin, kun he olivat kasvaneet suuriksi. He seurustelivat ja viittoivat luonnollisesti kuurojen ja kuurosokeiden kanssa.

Opiskelun kautta elämään

Mieleeni muistuu kauniisti myös se, kuinka pojalle järjestyi lukion käymistä varten rahoitus. Seurakuntasisar käynnisti sen ja kummitätien lähimmäisenrakkaus auttoi seurakuntasisarta kustantamaan pojan opiskelun ja täysihoidon koko lukion ajan. Lahjoituksella saatiin vielä ylioppilaslakki ja puku. Poika oli rakas kummilapsi heillekin. Myös pojan sisko oli mukana. Pojan vanhemmat olivat onnellisia pojan koulusaavutuksesta.

Muistan vielä, kuinka Hämeenlinnan maineikas taidemuseo etsi apupoikaa vahtimestarille. Poika sai paikan ja oli lukioaikana siellä kesätoissa. Hän oli usein vieraana museon johtajan Taisto Ahtolan perheessä. Työssään hän tapasi taiteilijoita ja kuvanveistäjiä. Hän oli ripustamassa heidän töitään ja juhlimassa ava-

jaisissa. Pojan ystäviä olivat museon karkeakarvaiset mäyräkoirat. Työkokemus oli mahtava elämys hänelle.

Lukion jälkeen poika lähti opiskelemaan. En nähnyt häntä 12 vuoteen oman työni takia museolla. Taiteilijoiden piirissä kyseltiin apupojan kuulumisia. Hänelle tulvi terveisiä minun kauttani.

Ensimmäisen kerran, pitkästä aikaa, tapasin pojan hänen äitinsä syntymäpäivillä. Mukana oli jo suloinen vaimo ja 3 tomeraa lasta. Näin pojasta oli tullut mies ja lasten isä. Hän hoivasi lapsia rakkaudella ja vaihtoi helliä katseita vaimonsa kanssa.

Mutta vielä tuli yllätys, kun pojasta tuli Suomen Kuurosokeat ry:n toiminnanjohtaja. Taiteilijoiden piiriin pyynnöstä onnittelen poikaa, Kai Leinosta, tehtävästä ja toivotamme menestystä ja jaksamista työssä. Näin lämpimästi muistelin Kaita minä, Ojoisten torppari ja Kain isotäti. ■

Muista ehdottaa vuoden 2003 kulttuurihenkilöä! Ehdotuksia on tullut kovin vähän.

Aikaa on vielä helmikuun loppuun.